

Saateks

Matsalu "Loodusvaatluste" viimasest (1997-1999) numbrist lugesin oma suureks üllatuseks, et pea 40 aastat hiljem, kui 1962. a. Tauskil ülikooli zooloogia ringiga linde lugesime, on saare puistuis linnupaaride üldarv praktiliselt sama. Järelikult on midagi jäävat siin ilmas - kaitsealune metsakooslus on aastatega säilitanud oma kvantiteedi. Liigiti on aga erinevused drastilised: kadunud on kuldnokad ja harakad, koos inimesega muide. Palju enam pesitseb täna metsvinte, salu-lehelinde, karmiinleevikesi, hulga vähem hall-kärbsenäppe, punaselg-õgijaid, hallrästaid.

Muutused lindude arvukuses on head indikaatorid nii kohalike kui globaalsete ühiskondlike olude uurimisel ja kirjeldamisel. Tuntud lindudest on meile kohane sookure lugu. Nende pesitsusaegne arv on meil mitmekordselt tõusnud, samal ajal aga hakkavad nende suvised ja sügisesed kogumid vähenema, sest söötis põllud ei paku enam süüa. Ka valgepõsk-lagled muudavad ränderüüti - Vormsi saarest, kus polegi enam hariitud põlde, tõttavad nad sügisrändel otse üle Hiiumaa poole. Võsastuvad ja kadakaid täis kasvanud niidud sunnivad paljusid kurvitsalisi muutma oma elupaiku. Läänemaal on paljud neist asunud ümber rannikulähedastele lagesoodele.

Sellised ümberpaiknemised ei tähenda enamasti globaalseid õnnetusi, sest kuskil on eluruumi ikka. Südame teeb soojaks äratundmisrõõm, kui loen hiljuti eesti keeles ilmunud Sven Danelli "Kuldrannakesest" 1930. aastate Osmussaarele sõidu kirjeldust. Täpselt nagu mullu suvel, tõusid siiski paadi eest lendu arvukad hahad ja aulid. Nii oli, nii jääb, ehkki inimene võib kaduda, nagu Tauskilt, Osmussaarelt, Pakritelt, Naissaarelt. Meeldivalt kummaline, et nüüd jäädvustavad neid paiku kirjasõnasse ja internetti hoopiski linnud läbi linnu-uurijate. Põõsaspea neeme ja temast seitse kilomeetrit eemal olevat Osmussaart on linnuharulduste komisjoni viimases kokkuvõttes nimetatud vähemalt kolmekümnel korral. See pooleks sajandiks sõjardite suletud paik on taas "tsiviilikäibes", tänu lindudele...

Meie ühingust ja linnuklubidest on saamas nn. kolmanda sektori tunnustatavaid institutsioone, tähistamaks demokraatia taassündi Eestis. Linnudirektiiv ja tähtsad linnualad on arvestatavad pidepunktid euroasjanduse edendamisel. Eesti riigi seisukohti ei saa kujundada lindude alal ilma ühinguta. Kohe tulevad "näpuvead", ilma vigade paranduseta oleks aga märksa soliidsem hakkama saada (ma pean silmas ettepanekut

arvata laanepüü välja direktiivi I lisast või lubada küttida ronka, mida Euroopa Liit ei aktsepteeri niikuinii - see ilmnes juba Soome ja Rootsi kogemusest). Ka tänane "Hirundo" on tähiseks linnuseire ja kaitse korraldamisel, demonstreerimaks just lindude näitel kaugemaid ja tõsisemaid looduse kaitsmise eesmärke inimsoo enda huvides. Seegi on osake nn. strateegilisest planeerimisest, eluolu tulevikumudelid, mille puudumist Eestile mõnikord ette heidetakse. Usinate linnu-uurijate ja vaatlejate saame sellest aga üle, ma loodan...

Tiit Randla
EOÜ juhatuses liige

